

2009-11-25

Öppna Jämförelser inom äldreomsorgen 2009 – en sammanställning av resultatet hos 11 jämförbara kommuner

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har för tredje året givit ut den här jämförelserapporten. I rapporten jämförs alla landets kommuner utifrån ett antal kvalitetsindikatorer (28 i årets rapport) som hämtats från ett flertal undersökningar och register. Syftet med rapporten är att stimulera kommuner och landsting till att utveckla och förbättra verksamhetens resultat och effektivitet.

Arbetet med att ta fram rapporten görs av SKL med hjälp av uppgifter från Socialstyrelsens Äldreguide, Riks Stroke och Svenska palliativregistret. Det sker också i dialog med en referensgrupp där bl.a. företrädare för ett 30-tal kommuner ingår, däribland Norrköping.

Årets rapport innehåller fler indikatorer än de tidigare och ger därför en bättre bild av äldreomsorgen i kommuner och landsting.

Sammanfattning av resultatet

Alla kommuner har ”rangordnats” från 1 till 290 efter resultatet för varje indikator. När denna rangordning sammanställts för alla indikatorer framkommer att de 20 kommunerna med det bästa sammanlagda resultatet återfinns inom drygt hälften av länen.

Län	Kommun –er
Östergötland	Mjölby, Motala, Norrköping, Vadstena, Valdemarsvik, Ydre och Ödeshög
Skåne	Osby, Sjöbo och Ängelholm
Dalarna	Malung-Sälen
Gotland	Gotland
Halland	Laholm
Jönköping	Gnosjö
Kronoberg	Alvesta
Stockholm	Salem
Södermanland	Trosa
Värmland	Forshaga
Västra Götaland	Tranemo
Örebro	Lekeberg

Det finns några anmärkningsvärda resultat att peka på här,

- inom nästan hälften av länen finns ingen kommun med resultat bland de 20 bästa,
- de flesta län har en kommun bland de 20 bästa, ett län har 3 kommuner och Östergötlands län har hela 7 kommuner med,

- genomgående är att de bästa kommunerna är relativt små, med färre än 50 000 invånare. Undantaget är Norrköping.

I hela rapporten visar det sig att det är småkommunerna som har bäst resultat. Det finns några få undantag. Det ena gäller Kalmar som finns med bland de 10 bästa på några indikatorer och totalresultatet som visas ovan där Norrköping finns med bland de 20 bästa kommunerna.

Det är svårt att säkert veta varför småkommunerna har ett genomgående bättre resultat. Det kan t.ex. vara lättare att hantera ett fåtal äldreboenden i en liten kommun, än 30 eller fler i en stor. En annan förklaring kan vara att det finns betydligt fler små kommuner än stora och att de små därför har fler med både ”bra och dåligt” resultat. Många av de större kommunerna består av kommun- eller stadsdelar som var och en kan ha lika många eller fler invånare än en liten kommun. Vissa delar av den större kommunen skulle ha kunnat få ett toppresultat om den redovisades enskilt. Med både ”bra och dåliga” kommun- eller stadsdelar blir slutresultatet då ett medelbetyg för en stor kommun.

Det är därför mycket glädjande att Norrköping som enda stora kommun finns med bland de 20 med bästa resultat i landet. Det beror inte på toppresultat på någon indikator utan på ett jämnt, högt resultat på i stort sett alla indikatorer. Att så många Östgötakommuner finns med bland de 20 bästa kan också tyda på att samarbetet mellan kommuner och landsting fungerar bra här.

Europas demografi

I ett kapitel innan de direkta jämförelserna förs en diskussion om den demografiska utvecklingen i Europa och i Sverige. Här konstateras bl.a. att cirka 15 % av Sveriges befolkning idag är 65 år eller äldre. Om 50 år beräknas denna andel ha stigit till 25 %. Andelen 80-åringar i Sverige kommer att öka med drygt 10 % under samma tidsperiod. Trots detta kan Sverige se fram mot en mindre ökning av de äldre invånarna än EU-länderna i genomsnitt. I vissa EU-länder förväntas medellivslängden öka betydligt mer än i Sverige, som redan ligger på en förhållandevis hög nivå. I enkätundersökningar som EU genomför årligen framkommer också stora variationer mellan länderna, när det gäller äldre personers egna syn på sin hälsa och rörelseförmåga. Genomgående har svenska äldre en mer positiv syn på detta än genomsnittet inom EU och framförallt inom länder som Italien, Grekland, Finland m.fl.

KOMMUNJÄMFÖRELSER

I det följande avsnittet redovisas resultatet från Öppna Jämförelser 2009 för 34 olika indikatorer, samt några ekonomiska bakgrundsmått. De elva kommuner som används i denna jämförelse har valts dels utifrån att de har ungefär samma storlek och dels p.g.a. att samverkan i form av jämförelser förekommer med dessa kommuner, i andra sammanhang och i olika konstellationer.

I den mån det är möjligt jämförs också Norrköpings ranking i årets ÖJ med förra årets.

INDIKATORERNA

Följande indikatorer har använts för jämförelserna:

Kommunens information	s 4
SOCIAL OMSORG OCH SERVICE	
Brukarmedverkan i individuell plan	s 4
SÄRSKILT BOENDE	
Brukarnas omdöme om särskilt boende som helhet	s 5
Brukarnas omdöme om maten i särskilt boende	s 6
Brukarnas omdöme om social samvaro och aktiviteter i särskilt boende	s 7
Brukarnas omdöme om information i särskilt boende	s 7
Väntetid till särskilt boende	s 8
HEMTJÄNST I ORDINÄRT BOENDE	
Brukarnas omdöme om hemtjänsten som helhet	s 8
Brukarnas omdöme om maten i hemtjänsten	s 9
Brukarnas omdöme om socialsamvaro och aktiviteter inom hemtjänsten	s 10
Brukarnas omdöme om informationen från hemtjänsten	s 11
FÖREBYGGANDE INSATSER	
Personalkontinuitet inom hemtjänsten	s 11
Fallskador	s 11
LÄKEMEDEL	
Samtidig förskrivning av tio eller fler läkemedel	s 12
Samtidig förskrivning av tre eller fler psykofarmaka	s 13
Förskrivning av riksfyllda läkemedelskombinationer	s 14
REHABILITERING OCH SAMVERKAN	
Oplanerade inläggningar på sjukhus	s 14
Hälsotillstånd tre månader efter stroke	s 15
Funktionsförmåga tre månader efter stroke	s 16
Nöjd med stödet från kommunen eller sjukvården efter sjukhusvistelsen	s 16
STÖD I LIVETS SLUTSKEDE	
Informeraende samtal med döende	s 17
Smärtskattning sista levnadsveckan	s 17
Någon närvarande i dödsögonblicket	s 18
Eftersamtal med närstående	s 18
Avlidna på sjukhus	s 18
RESURSINDIKATORER	
Faktiska kostnader, avvikelse från förväntade	s 19
Personalens utbildningsnivå	s 20
Personal med eftergymnasial vård- och omsorgsutbildning	s 21
EKONOMISKA RESURSER	
Kostnad för särskilt boende	s 22
Kostnad för ordinärt boende	s 22
Kostnad per brukare i särskilt boende	s 23
Kostnad per brukare med hemtjänst	s 23
Andel personer som bor i särskilt boende	s 24
Andel personer som har insatser i ordinärt boende	s 24
DE 11 JÄMFÖRDA KOMMUNERNAS INBÖRDES RESULTAT.....	s 25
SAMBANDET MELLAN KOSTNADER OCH KVALITET	s 26

1. Kommunens information

Jämförelseprojektet har granskat kommunernas hemsidor och undersökt 19 aspekter på informationens innehåll och tillgänglighet. Indikatorn visar procentandel av högsta möjliga poäng.

Norrköping tillhör här de 25 % av landets kommuner som har bäst resultat och har ranking 57 (av 290) vilket är en förbättring från år 2009 då rankingen var 92. Enda ”något större kommun” bland de 10 bästa är Kalmar. En kommentar till resultatet kan vara att det är enklare att åstadkomma en god tillgänglighet på hemsidan med ett fåtal enheter att redovisa, än med många (som i en stor kommun).

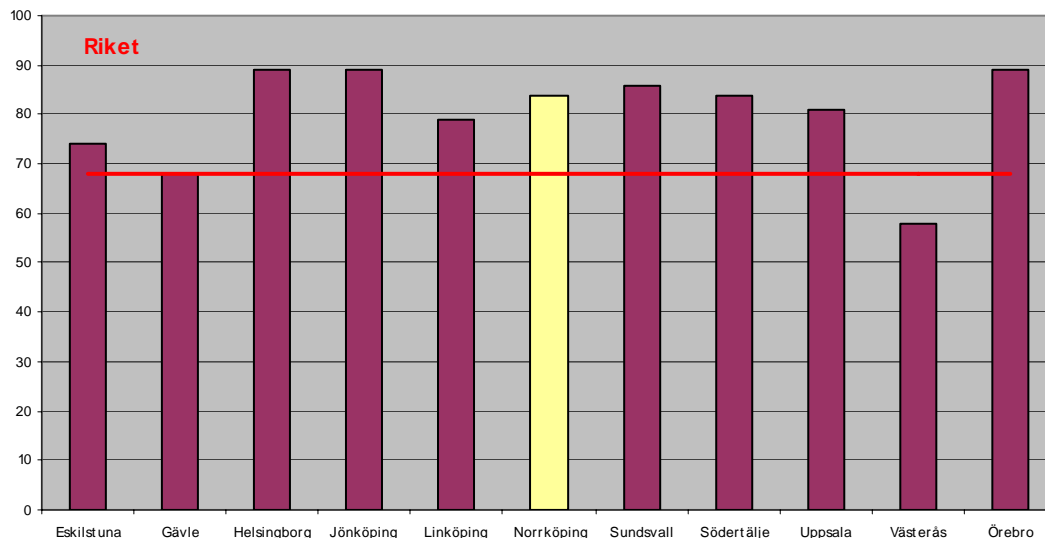

Diagram 1: Kommunens information på hemsidan – andel av högsta möjliga poäng 2009

Norrköping har bättre resultat än riksgenomsnittet, tillsammans med de flesta av de 11 kommunerna. Bara Västerås har sämre resultat.

SOCIAL OMSORG OCH SERVICE

Indikatorerna som använts för att redovisa jämförelserna inom social omsorg och service är hämtade från följande källor:

- Socialstyrelsens nationella brukarundersökning 2008 (en ny planeras 2010)
- Socialstyrelsen Äldreguide
- SKL:s Jämförelseprojekt

2. Brukarmedverkan i individuell plan

I Norrköping kallas denna IMP (Individuell MålPlan). En målplan innehåller en detaljerad beskrivning över den enskilde brukarens insatser och hur, när och på vilket sätt de ska utföras. Brukaren ska själv delta i utformningen av målplanen med sina önskemål.

Uppgiften är hämtad ur Äldreguiden avser hur många av de brukare som har en målplan, som också varit delaktiga i att utforma den.

Bland de 10 bästa kommunerna i landet tillhör Motala och Piteå de största. Norrköping har ranking 37.

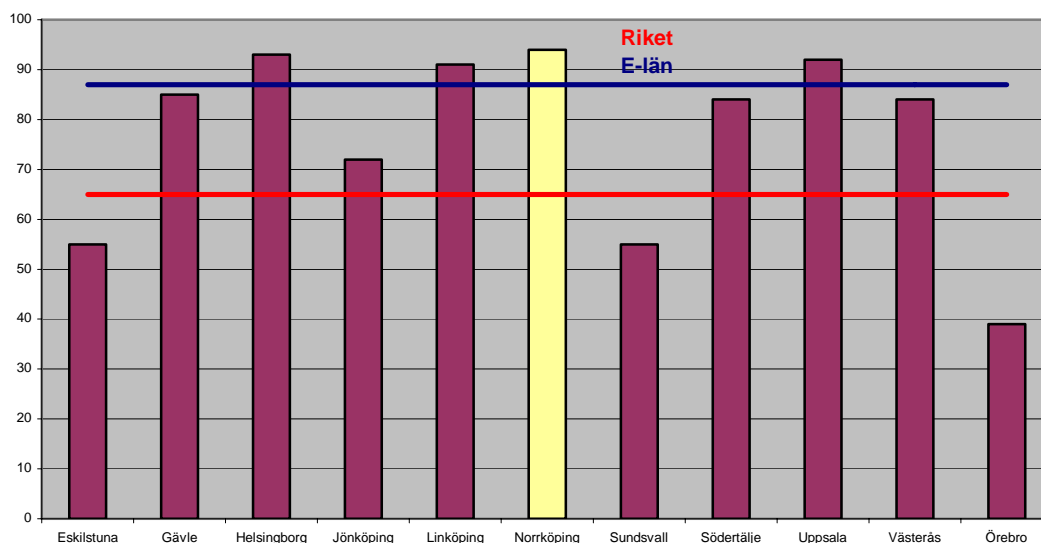

Diagram2: Brukarmedverkan i individuell plan – andel brukare som varit delaktiga 2008

Östergötlands län har ett betydligt högre betyg än riksgenomsnittet. Norrköping ligger i absolut topp, tät följd av Helsingborg, Linköping och Uppsala. Örebro, Sundsvall och Eskilstuna får här en klart lägre ranking. I Norrköping har arbetet med IMP pågått några år och följs upp flera gånger per år. Uppföljning ska bli mer detaljerad då bl.a. målplanernas aktualitet ska granskas. Detta kommer också Socialstyrelsen att fråga efter till sin kommande Äldreguide 2010.

SÄRSKILT BOENDE

3. Brukarnas omdöme om särskilt boende som helhet

Uppgifterna kommer från Socialstyrelsens nationella brukarundersökning 2008 och avser det NKI (Nöjd Kund Index) som följande frågor ledde fram till:

- Hur nöjd är du sammantaget med den hjälp/omvårdnad du har?
- Hur väl uppfyller ditt äldreboende dina förväntningar?
- Föreställ dig ett perfekt äldreboende. Hur nära eller långt ifrån ett perfekt äldreboende är ditt boende?
- Hur tryggt känns det för dig att bo i ett äldreboende?

Brukarna har svarat på frågorna med hjälp av en 10-gradig skala och svaren har sammanställts till ett värde – NKI.

Bland de 10 bästa kommunerna återfinns både Ödeshög och Vadstena i Östergötland. Norrköping har ranking 112.

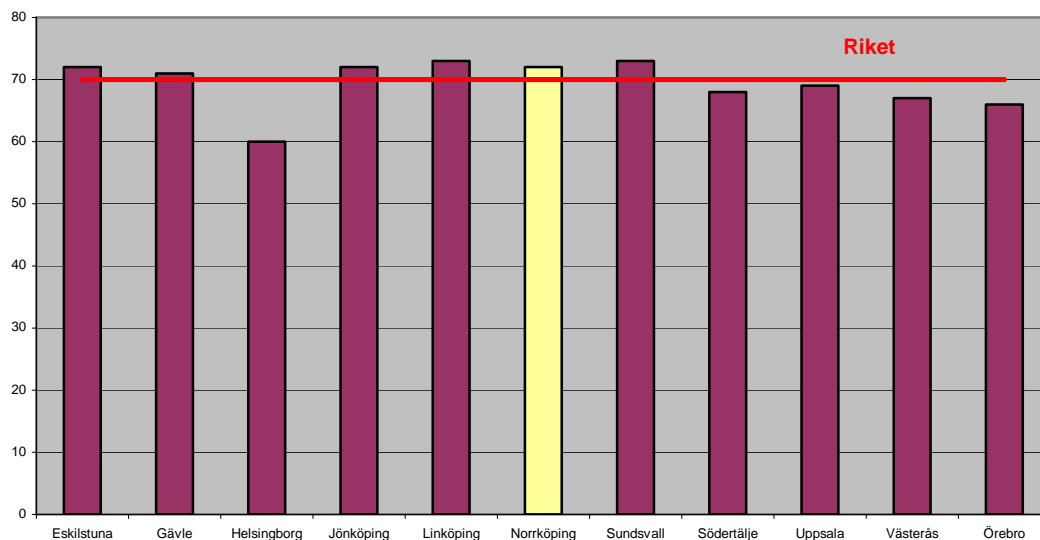

Diagram 3: Brukarnas omdöme om särskilt boende som helhet – Nöjd Kund Index 2008

Ett ganska jämnt resultat som håller sig nära riksgenomsnittet. Norrköping är bland de 7 bästa kommunerna.

4. Brukarnas omdöme om maten i särskilt boende

Även här från den nationella brukarundersökningen och enligt NKI. De frågor som ställdes berörde smaken, om maträtterna var av ett önskat slag, om möjligheterna att välja maträtt, om möjligheterna att själv bestämma tid för maten och vilken hjälp som erhöles i matsituationen.

Även på denna indikator finns Ödeshög med bland landets 10 bästa kommuner. Ängelholm största kommun bland dessa och Norrköpings ranking är 55.

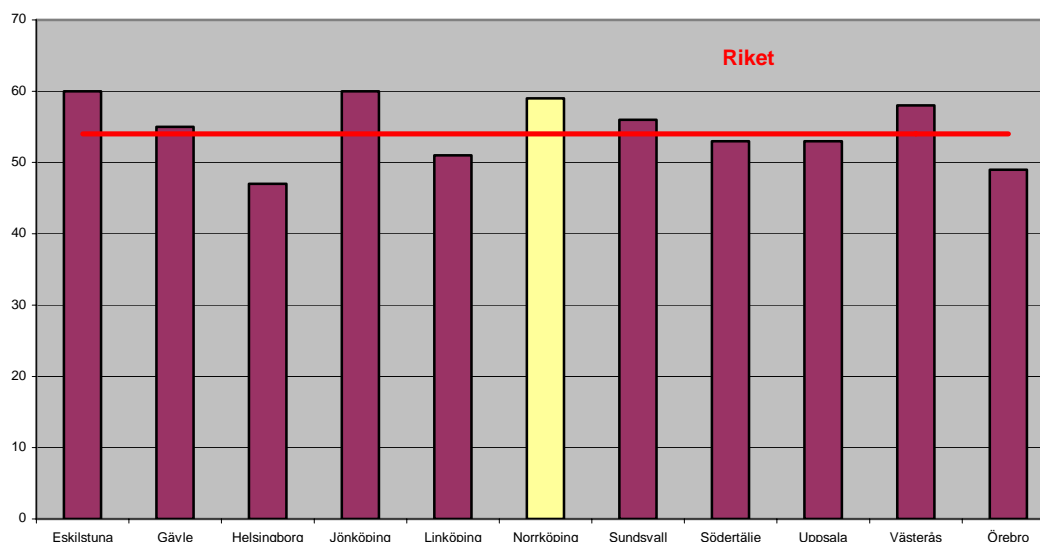

Diagram 4: Brukarnas omdöme om maten i särskilt boende – Nöjd Kund Index 2008

Brukarna i säbo i Eskilstuna, Jönköping, Norrköping och Västerås är mer nöjda än riksgenomsnittet. Inga större variationer i kommungruppen.

5. Brukarnas omdöme om social samvaro och aktiviteter inom särskilt boende

I Socialstyrelsens brukarundersökning ställdes följande frågor:

Vad tycker du om ...

- ...möjligheterna att i ditt boende kunna göra sådant som du trivs med?
- ...möjligheter till en pratstund med personalen?
- ...den hjälp du har av personalen för att komma ut när du vill?
- ...de aktiviteter som erbjuds på ditt boende?
-

Ydre, Boxholm, Ödeshög och Vadstena finns bland de 10 bästa. Norrköpings ranking är 135.

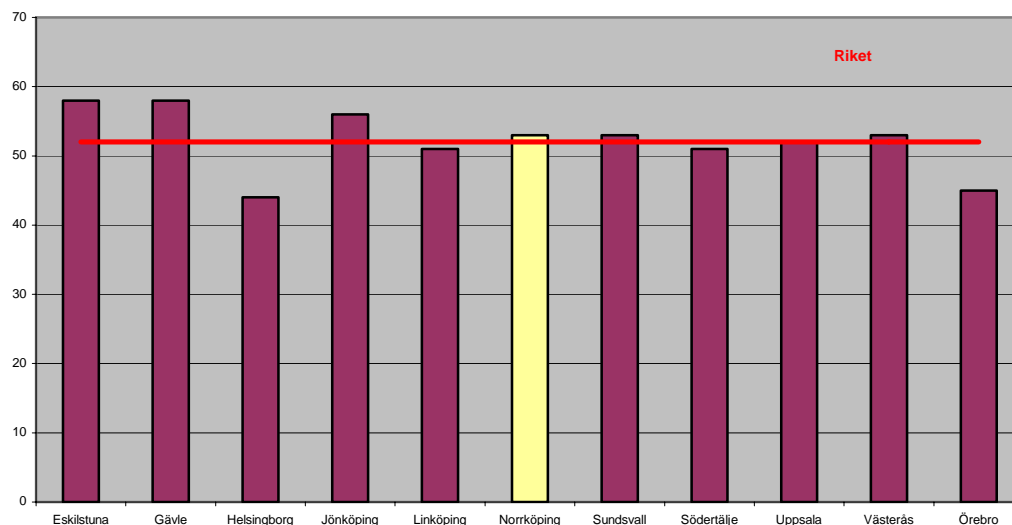

Diagram 5: Brukarnas omdöme om aktiviteter m.m. – Nöjd Kund Index 2008

På den här indikatorn får landets kommuner allmänt låga betyg av brukarna (deras anhöriga). Norrköping finns på riksgenomsnittet medan Eskilstuna, Gävle och Jönköping har fått ett något bättre betyg.

6. Brukarnas omdöme om informationen inom särskilt boende

Socialstyrelsen frågade efter hur väl personalen informerar om förändringar, t.ex. byte av personal och om förändringar i hjälpinsatserna.

Åter är Ödeshög och Vadstena bland de 10 bästa kommunerna, Norrköpings ranking är 118.

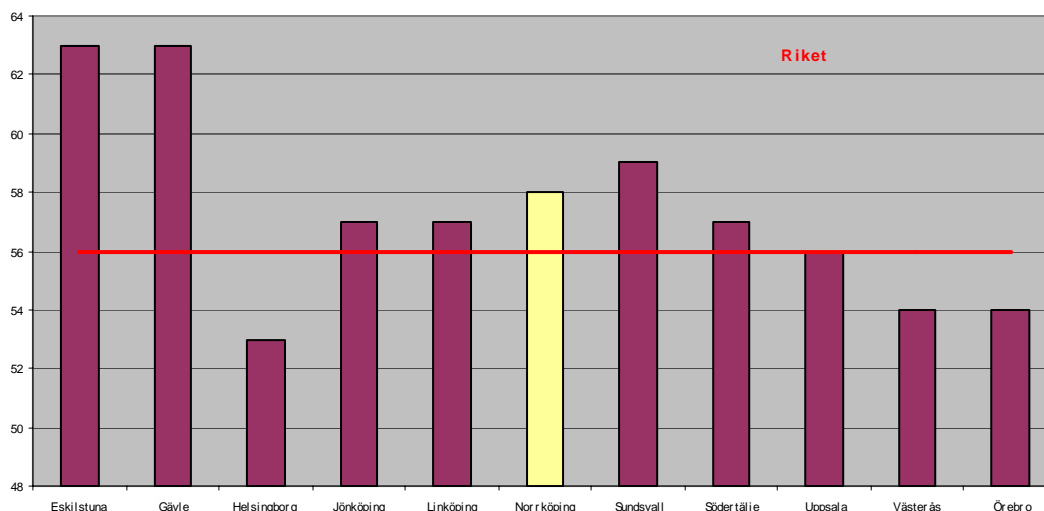

Diagram 6: Brukarnas omdöme om information i särskilt boende – Nöjd Kund Index 2008

Här är stora variationer i betyget, med Eskilstuna och Gävle i topp. Ett antal kommuner med Norrköping finns något över riksgenomsnittet, medan Helsingborg, Västerås och Örebro behöver förbättra sig.

7. Väntetid till särskilt boende

Måttet är hämtat från en undersökning som Jämförelseprojektet genomfört, men som omfattar ett fåtal kommuner. Norrköping finns inte bland dessa och bara 2 av de 11 kommunerna som jämförs här finns med, varför resultatet inte redovisas.

HEMTJÄNST I ORDINÄRT BOENDE

8. Brukarnas omdöme om hemtjänsten som helhet

Från Socialstyrelsens brukarundersökning och med framtaget NKI-värde på samma sätt som för särskilt boende. De frågor som ställdes var:

- Hur nöjd är du sammantaget med hjälpen du har?
- Hur väl uppfyller hjälpen dina förväntningar på den?
- Föreställ dig en perfekt hemtjänst i alla avseenden. Hur nära eller långt ifrån en perfekt hemtjänst är den som du har?
- Hur tryggt känns det att bo kvar hemma med stöd från hemtjänsten?

Ödeshög har här landets bästa värde, men även Boxholm finns med bland de 10 bästa kommunerna. Norrköpings ranking är 200, vilket placerar kommunen bland de 50 % som har medelvärden i landet.

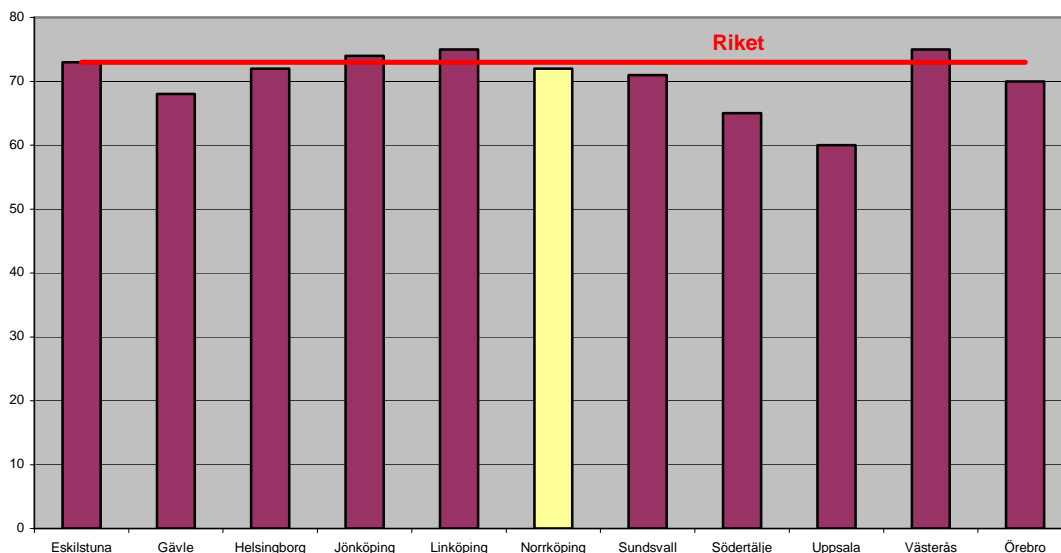

Diagram 7: Brukarnas omdöme om hemtjänsten som helhet – Nöjd Kund Index 2008

De flesta kommuner har ett resultat omkring riksgenomsnittet, bara Uppsalas resultat är klart lägre.

9. Brukarnas omdöme om maten i hemtjänsten

Frågorna i brukarundersökningen var ungefär desamma som när det gäller maten inom särskilt boende, en skillnad var att hemtjänstbrukarna fick ha ett omdöme på storleken på portionerna.

Ödeshög och Motala ligger bland de främsta och även Valdemarsvik finns bland de 10 bästa kommunerna. Norrköpings ranking här är 155.

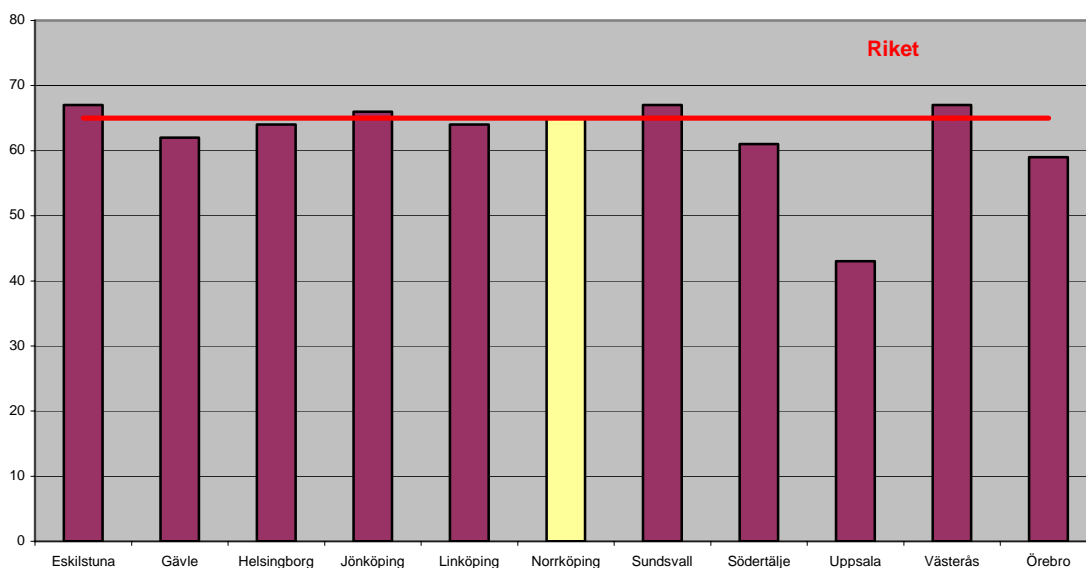

Diagram 8: Brukarnas omdöme om maten i hemtjänsten – Nöjd Kund Index 2008

Även när det gäller maten i hemtjänsten är resultatet jämnt och nära riksgenomsnittet. Mätningen genomfördes i enkäten under 2008, varför distributionen av kyld mat i Norrköping inte hade inlett ännu. I Uppsala är brukarna mindre nöjda med maten.

En nyligen genomförd brukarundersökning om den kylda maten i Norrköping visar dock ett mycket bra resultat. En klar majoritet är nöjda med maten och i stort sett alla är nöjda med distributionen. Minst nöjd är man med förpackningen.

10. Brukarnas omdöme om social samvaro och aktiviteter inom hemtjänsten

Frågorna i brukarundersökningen berörde hjälp med att göra sådant som brukaren trivs med, möjligheter till en pratstund med personalen och hjälp att komma ut efter önskemål.

Den här indikatorn gav allmänt låga betyg, delvis beroende på att hemtjänstinsatserna i de flesta kommuner styrs av mer eller mindre detaljerade beslut - som i sin tur har sin grund i bedömda individuella behov. Ett sådant beslut kan i Norrköping vara ”promenader” eller ”ledsagning” som en brukare då har rätt till. Brukare som inte har ett sådant beslut kan då ha svarat att han/hon inte får någon hjälp av personalen att komma ut – vilket i sammanställningen kan ses som ett negativt svar.

Ödeshög i topp en andra gång bland små kommuner. Norrköping har ranking 203 vilket hamnar inom medelvärdena.

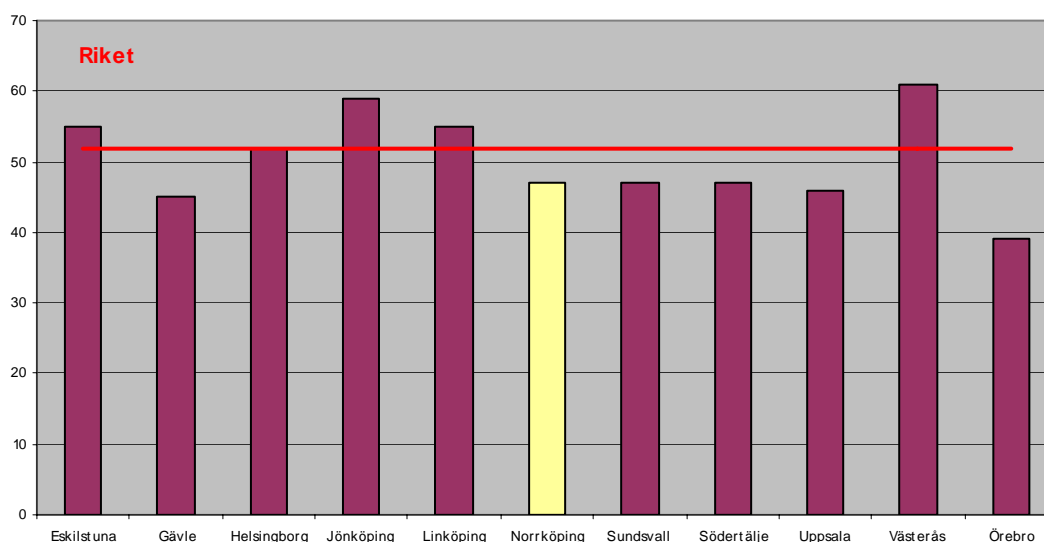

Diagram 9: Brukarnas omdöme om aktiviteter m.m. i hemtjänsten – Nöjd Kund Index 2008

Här återfinns de flesta kommuner under riksgenomsnittet, de stora undantagen är Västerås och Jönköping.

11. Brukarnas omdöme om informationen från hemtjänsten

Samma frågor om förändringar och planerade hjälpinsatser som inom det särskilda boendet.

Ödeshög på andra plats och Norrköping på 207:de.

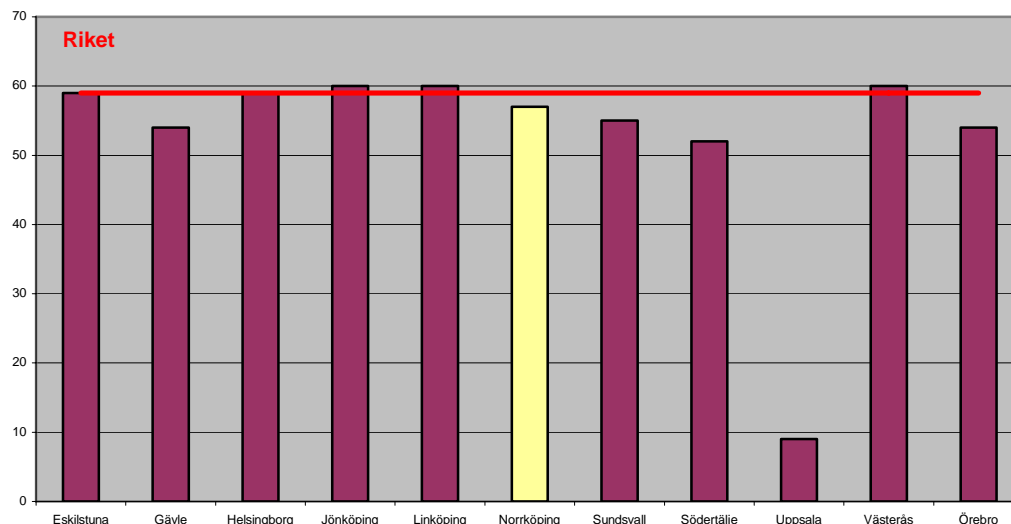

Diagram 10: Brukarnas omdöme om informationen i hemtjänsten – Nöjd Kund Index 2008

Resultat omkring riksgenomsnittet med Norrköping strax under. Uppsala har fått ett mycket dåligt betyg.

Allmänt kan sägas att svaren på Socialstyrelsens brukarundersökning var genomgående mer positiva bland hemtjänsten än inom det särskilda boendet. En faktor som kan ha bidragit till det är att en större andel av enkäterna besvarades av anhöriga inom det särskilda boendet än inom hemtjänsten.

12. Personalkontinuitet inom hemtjänsten

Även detta är en del inom Jämförelseprojektet och har därför bara med ett mindre antal kommuner. Det mättes bland 105 kommuner.

Någon jämförelse mellan de 11 kommunerna går inte att göra. Det som mätts är hur många personal ett antal brukare mött under 14 dagar. Ingen östgötakommun finns med bland de 10 bästa kommunerna, här finns dock Uppsala med.

FÖREBYGGANDE INSATSER

13. Fallskador

Uppgifterna är hämtade från Socialstyrelsens Nationella Patientregister. Flera kommuner har ganska nyligen börjat registrera uppgifter här. Indikatorn visar personer över 80 år som blivit inlagda på sjukhus till följd av en fallskada, under åren 2006-08.

Ödeshög har det minsta antalet fallskador i landet tillsammans med Lekeberg. Norrköpings ranking är 135 – en förbättring från 2008 års ranking 178.

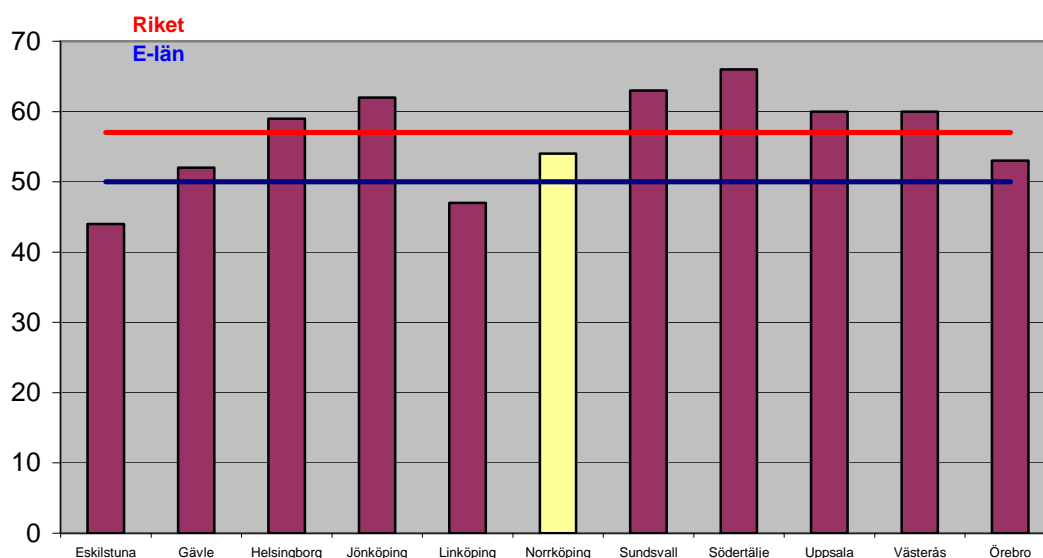

Diagram 11: Antal personer med fallskador per 1 000 invånare 80 år-w som medfört inläggning på sjukhus – ett genomsnitt för åren 2006, 2007 och 2008

En låg stapel är ett bra betyg. Norrköping ligger under riksgenomsnittet men över länsgenomsnittet – ändå relativt lågt i kommungruppen. Södertälje, Sundsvall och Jönköping har ganska många fallskador. I Norrköping har Fixartjänster funnits i några år. Hemtjänsten har en checklista mot risker för fallskador som man använder i brukarnas hem och samarbetet med Räddningstjänsten i förebyggande syfte är gott i Norrköping.

LÄKEMEDEL

14. Samtidig förskrivning av tio eller fler läkemedel

Uppgifterna är hämtade från Socialstyrelsens läkemedelsregister och visar andel av personer 80 år-w med aktuell läkemedelsbehandling, som år 2008 hade 10 läkemedel eller fler. Totalt hade 10 % fler än nio läkemedel vilket är 2 procentenheter lägre än vid förra mätningen 2007.

Bara Jokkmokk är bättre än Ödeshög och även Söderköping är med bland de 10 bästa kommunerna, Norrköping på plats 51 – en förbättring från 2008 års ranking som var 67.

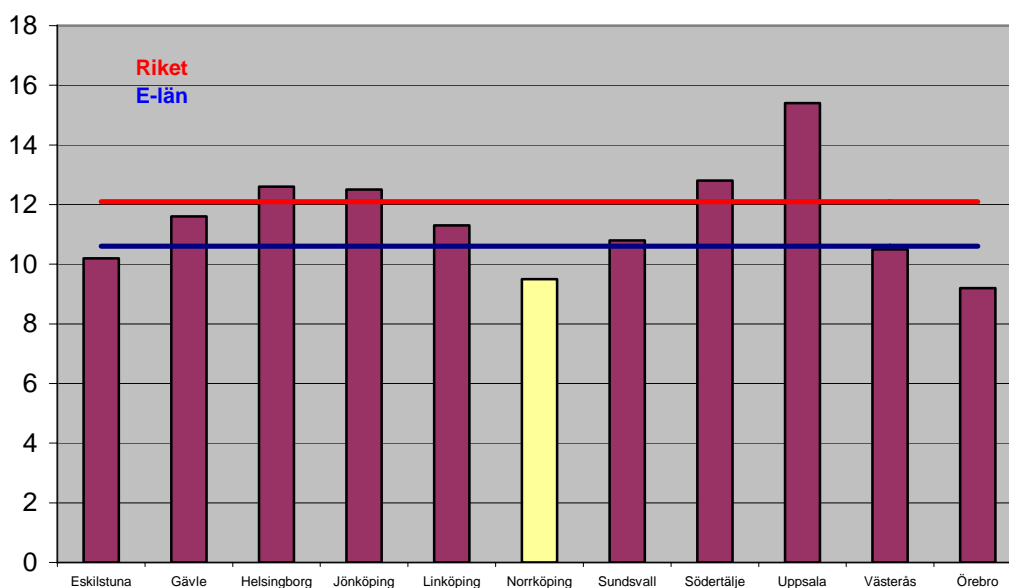

Diagram 12: Andel invånare 80 år-w som medicinbehandlats och som haft mer än 9 läkemedel 2008

Även här är en lägre stapel lika med bättre resultat. Norrköping återfinns tydligt under både riks- och länsgenomsnittet, tillsammans med Örebro. I Uppsala kan det finnas behov av att förbättra samverkan mellan äldreomsorg och sjukvård.

15. Samtidig förskrivning av tre eller fler psykofarmaka

Socialstyrelsens läkemedelsregister visar även här andel av invånare 80 år och äldre som hade aktuell läkemedelsbehandling, och som hade fler än två psykofarmaka utskrivet, år 2008.

Ödeshög har ranking 5 och Norrköping 101 – en förbättring från 2008 års ranking som var 153.

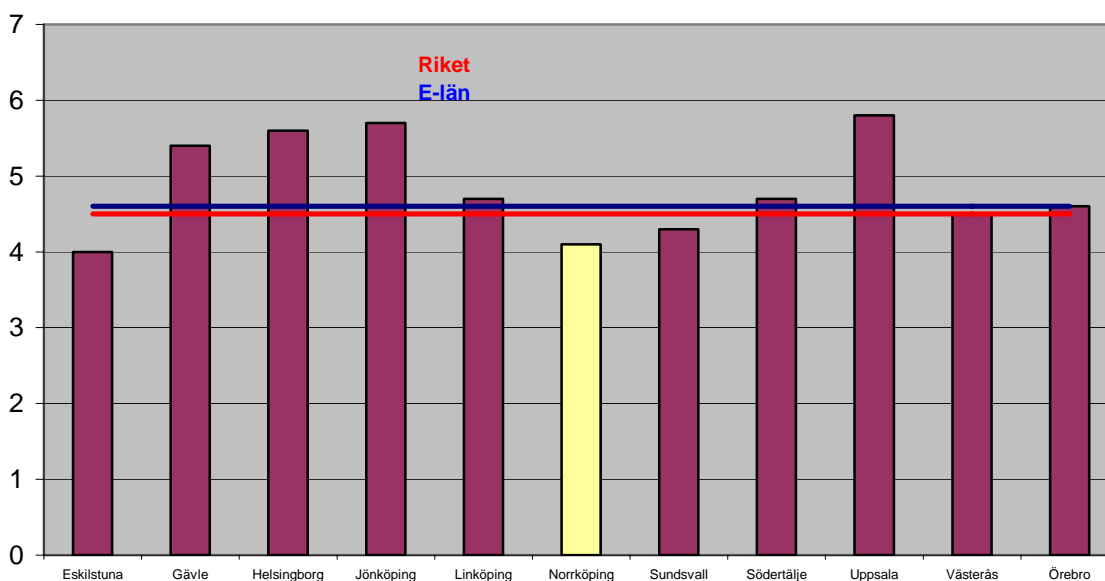

Diagram 13: Andel invånare 80 år-w med läkemedelsbehandling som hade fler än två psykofarmaka 2008

I Eskilstuna och Norrköping förekommer läkemedelsbehandling av äldre med tre eller fler psykofarmaka mer sällan än bland de övriga kommunerna.

16. Förskrivning av riskfyllda läkemedelskombinationer

Samma källa som tidigare och samma åldersgrupper. Detta avser kombinationer som kan ge allvarliga biverkningar eller kombinationer som motverkar varandras effekt.

Norrköpings ranking är 121 och ingen östgötakommun finns bland de 10 bästa. Här har rankingen försämrats från år 2008 som var 104.

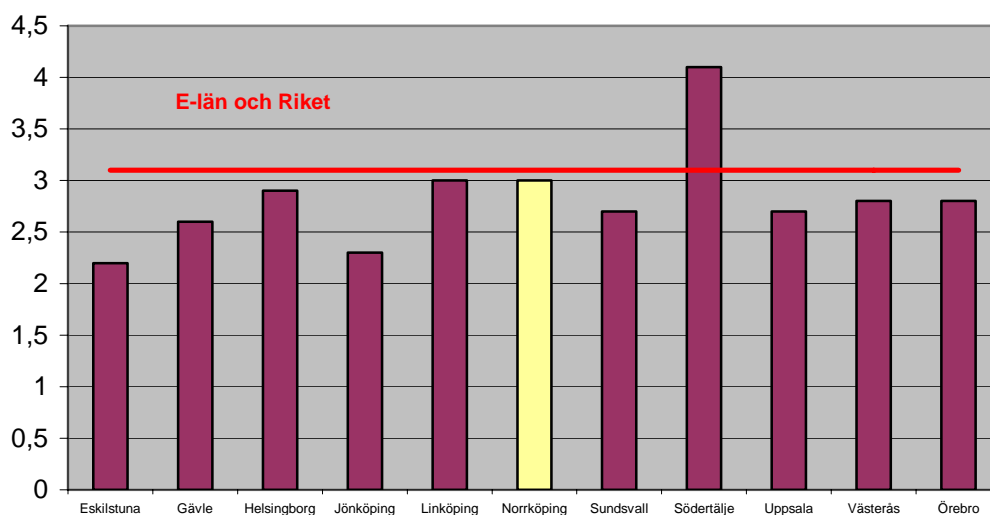

Diagram 14: Andel äldre invånare 80 år-w med läkemedelsbehandling som ordinerats läkemedel som riskerar D-interaktion (svåra biverkningar, liten effekt) 2008

Länet och riket har här samma genomsnittliga nivå och de flesta kommuner återfinns något lägre, bortsett från Södertälje.

REHABILITERING OCH SAMVERKAN

17. Oplanerade inläggningar på sjukhus

Uppgifterna är hämtade från Socialstyrelsens patientregister och avser tillfällena då personer 80 år-w kommit till sjukhus oplanerat och fått stanna över natt eller en längre tid.

Åter är Ödeshög i topp med Norrköping på 112:e plats.

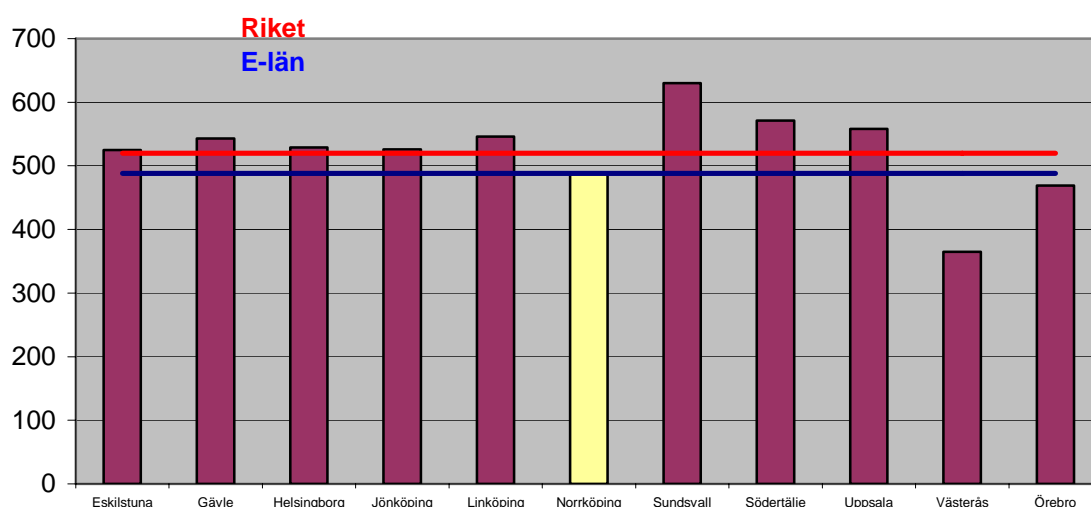

Diagram 15: Oplanerade inläggningar på sjukhus, antal per 1 000 invånare 80 år-w, år 2008

Västerås, Örebro och Norrköping har lägst antal oplanerade inläggningar, strax under riksgenomsnittet. Här handlar det inte enbart om personer som har insatser från äldreomsorgen utan alla invånare i åldersgruppen.

18. Hälsotillstånd tre månader efter stroke

Ur Riks Strokes register och med ett genomsnitt för åren 2006–08. Statistiken avser alla strokepatienter oavsett ålder och visar procentandel av patienterna som 3 månader efter en stroke anser sig ha ett gott eller ganska gott hälsotillstånd.

Vadstena, Valdemarsvik och Boxholm är bland de 10 bästa kommunerna. Norrköping ranking 76 från att ha varit 106 föregående år.

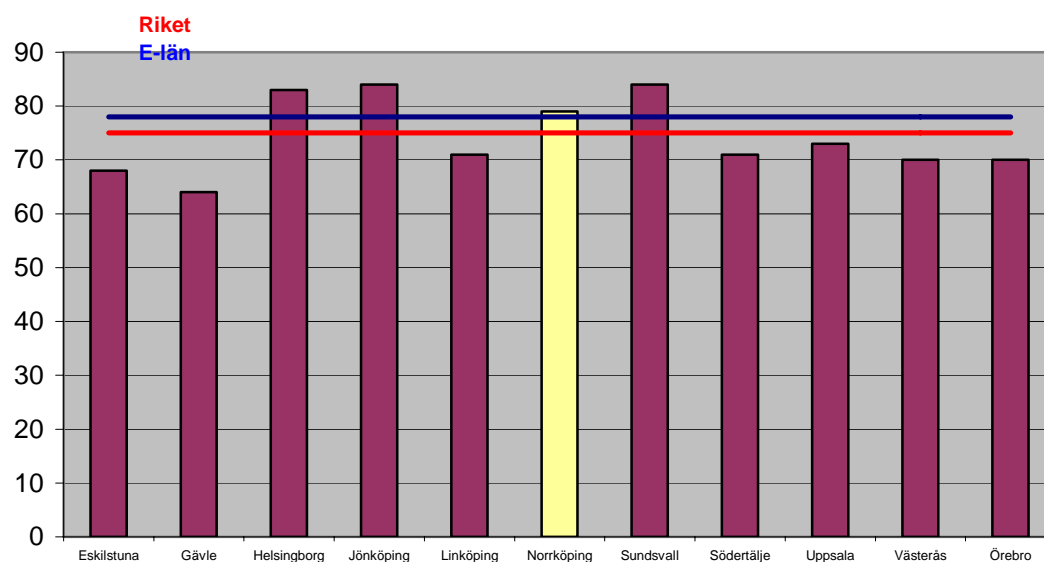

Diagram 16: Hälsotillståndet efter stroke har bedömts som ganska eller mycket gott, genomsnitt för 3 år av andelen patienter som gjort en sådan bedömning

Den här indikatorn ska delvis kunna säga något om landstingets och kommunens gemensamma insatser för tillfrisknandet. Den kan dock inte ta hänsyn till hur allvarlig stroke var i samband med det akuta insjuknandet. Ett relativt jämnt resultat.

19. Funktionsförmåga tre månader efter stroke

Här visar Strokeregistret procentandel av alla patienter som är oberoende av hjälp med förflyttning, toalettbesök samt på- och avklädning, 3 månader efter en stroke. Alla åldersgrupper och ett genomsnitt för åren 2006 –08.

Valdemarsvik allra bäst i landet här med Norrköping på en bra 14:e plats. Förra årets ranking var 27, vilket också var ett bra resultat.

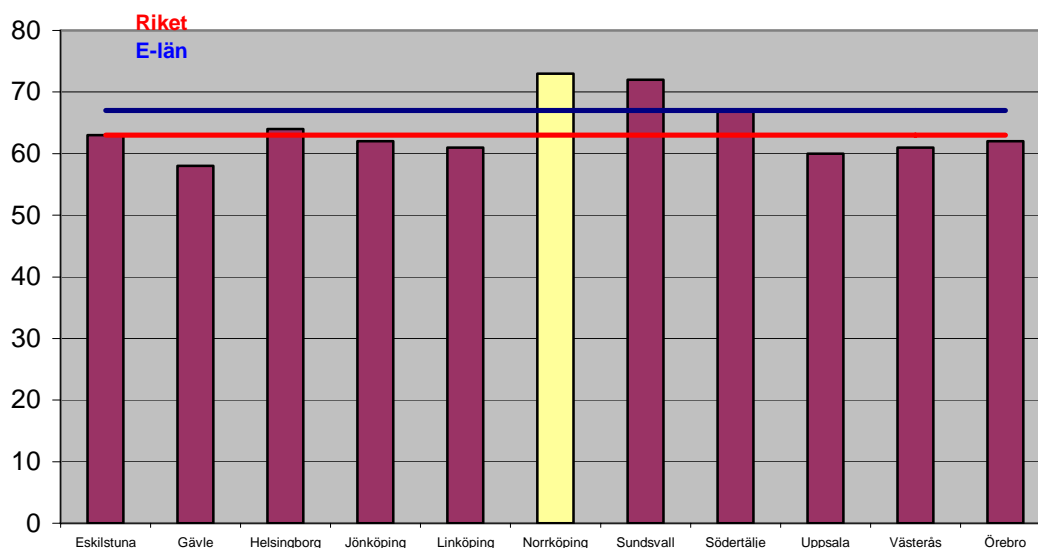

Diagram 17: Bedömd funktionsförmåga 3 månader efter en stroke, oberoende av hjälp i vissa situationer, genomsnitt 3 år

Det här kan vara ett bättre mått på landstingets och kommunens insatser för rehabilitering efter en stroke. Sundsvall och Norrköping har ett mycket bra resultat.

20. Nöjda med stödet från kommunen eller sjukvården efter sjukhusvistelsen

Här visas den andel av strokepatienterna som 3 månader efter insjuknandet uppger att de är nöjda med det stöd de fått av kommunen eller sjukvården – genomsnitt åren 2006 –08.

Ödeshög har åter ett bra resultat och Norrköping har ranking 72 i landet – en liten förbättring från 87 år 2008.

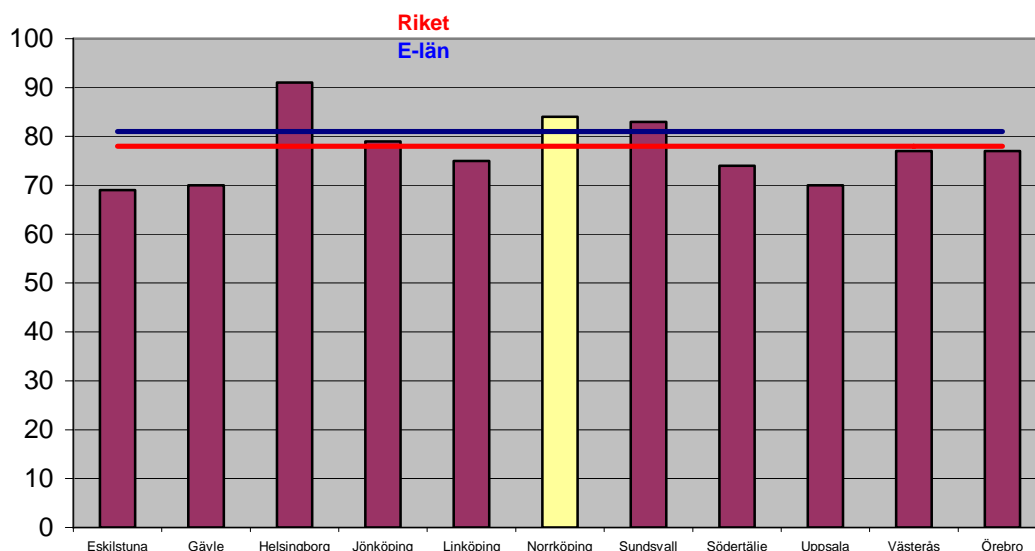

Diagram 18: Andel av strokepatienter som 3 månader efter sjukhusvistelsen är nöjda med stödet från landsting och kommun, genomsnitt 3 år

Ett jämnt resultat där 3 kommuner ligger över riksgenomsnittet.

STÖD I LIVETS SLUTSKEDE

Uppgifterna i det här avsnittet är hämtade från Svenska Palliativregistret. Många kommuner, bl.a. Norrköping har ganska nyligen börjat registrera i registret och ett ganska stort antal (109 kommuner) hade inte ens börjat registrera i september 2009. Vissa jämförelser mellan kommuner blir därför inte möjligt att göra och de flesta andra ger en osäker bild av verkligheten.

21. Informerande samtal med döende

Här visas procentandel av avlidna som före döden fått informerande samtal om att de är döende, år 2008.

Gotland har bästa resultat och här finns även Kalmar med som en något större kommun än de som vanligtvis har så bra resultat, Norrköping ranking 39 (av 103 kommuner).

Uppgifter saknas från många kommuner varför en jämförelse i diagram inte är meningsfull. Av de 11 kommuner som jämförs finns bara uppgifter från 6. Uppsala och Norrköping har bäst resultat av dessa, följda av Linköping, Eskilstuna, Örebro och Gävle.

22. Smärtskattning sista levnadsveckan

Procentandel av avlidna som smärtskattades under den sista levnadsveckan under 2008.

Åter en östgötakommun i topp, denna gång Åtvidaberg. Norrköping på plats 30 (av 93 kommuner).

Andelen inom de jämförda kommunerna som smärtskattats ligger mellan 1 och 3 % och 4 % genomsnittligt för alla kommuner som finns uppgift från.

23. Någon närvarande i dödsögonblicket

Procentandel av de avlidna som hade någon närvarande i dödsögonblicket under 2008. När döden är väntad ska ingen behöva dö ensam. Ofta är det dock omöjligt att veta hur nära döden en gammal person befinner sig. Det händer att äldre personer i särskilt boende avlider i sömnen nattetid och därför är den här indikatorn inte helt självklar. Det kan också vara så att personen inte vill ha någon hos sig i bostaden hela tiden.

Åter Kalmar i topp och även Söderköping har ett bra resultat, medan Norrköping på denna enda indikator placerar sig bland de 25 % av kommunerna med sämst resultat – ranking 88 (av 106 kommuner) beroende på att de flesta har haft någon hos sig i dödsögonblicket. Skillnaderna är dock mycket små.

Skillnaderna mellan de 6 kommuner som jämförs här är också små. Variationen rör sig mellan 76 och 88 % som smärtskattats, Norrköping i mitten, Linköping lägst värde och Örebro högst. Sammanlagda värdet för alla 106 kommuner i landet som finns uppgift från är också 88 %.

24. Eftersamtal med närstående

Här avses procentandelen av närstående till avlidna som erbjudits ett eftersamtal under år 2008.

Nu finns Ödeshög med bland de bästa igen och Norrköping 69:e bästa kommun (av 96 kommuner).

Här finns uppgifter från 7 av de 11 kommuner som jämförs. Örebro och Gävle ligger klart högst med 84 resp. 75 % som erbjudits eftersamtal. För Norrköping är andelen 42 % och lägst finns Eskilstuna och Västerås med 20 % resp. 24 %.

25. Avlidna på sjukhus

Avser procentandel av alla avlidna personer 80 år-w som avled på sjukhus, ett genomsnitt för åren 2006–08. Tanken med denna indikator är att äldre personer inte ska behöva flytta i slutskedet av livet utan kunna avlida hemma (eller på det särskilda boendet) med personal närvarande. Ibland är det dock inte så enkelt. Det händer att andra än äldreomsorgens personal tar initiativ till att den gamla ska till sjukhus, det kan vara primärvården, anhöriga eller grannar. Då kan man diskutera om det alltid är etiskt rätt att transportera tillbaka personen till hemmet om man kan bedöma att döden är nära.

Ödeshög har få avlidna på sjukhus i den här gruppen medan Norrköping befinner sig i mitten av landets kommuner. En liten förbättring från förra året.

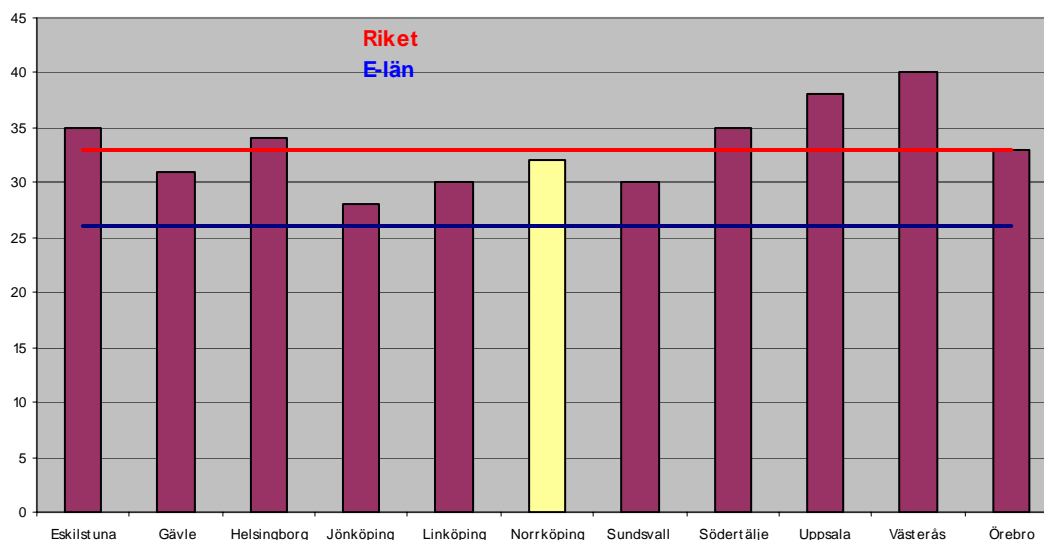

Diagram 19: Andel av alla avlidna personer 80 år-w som avled på sjukhus, genomsnitt 3 år

Fler har avlidit på sjukhus i Norrköping än genomsnittet för länet, men färre än riksgenomsnittet. Bland de 11 kommunerna är andelen ungefär lika, med Västerås högst och Jönköping lägst. Indikatorn anses säga en del om hur pass väl kommunen tar hand om äldre i livets slutskede och naturligtvis också om samarbetet mellan kommun och sjukhus. Det finns dock tveksamheter i resonemanget.

RESURSINDIKATORER

Uppgifterna i denna avdelning avser bokslut 2008 och kommer från SKL:s och SCB:s publikation "Vad kostar verksamheten i din kommun?".

26. Faktiska kostnader, avvikelse från förväntade

Här avses den procentuella skillnaden mellan äldreomsorgens nettokostnad och standardkostnad för 2008.

Nettokostnad	Standardkostnad för äldreomsorg
Bruttokostnad minus interna intäkter, försäljning av verksamhet samt övriga intäkter, taxor och avgifter.	Den kostnad kommunen skulle haft om man bedrev verksamheten på en genomsnittlig avgifts-, ambitions- och effektivitetsnivå och med hänsyn till kommunens strukturella faktorer för äldreomsorg enligt skatteutjämningsystemets kostnadsutjämning.

Vadstena har landets största, negativa avvikelse. Bland de 10 kommuner med bäst ekonomiska resultat finns också Valdemarsvik och Linköping. Norrköping har 91:a bästa avvikelse.

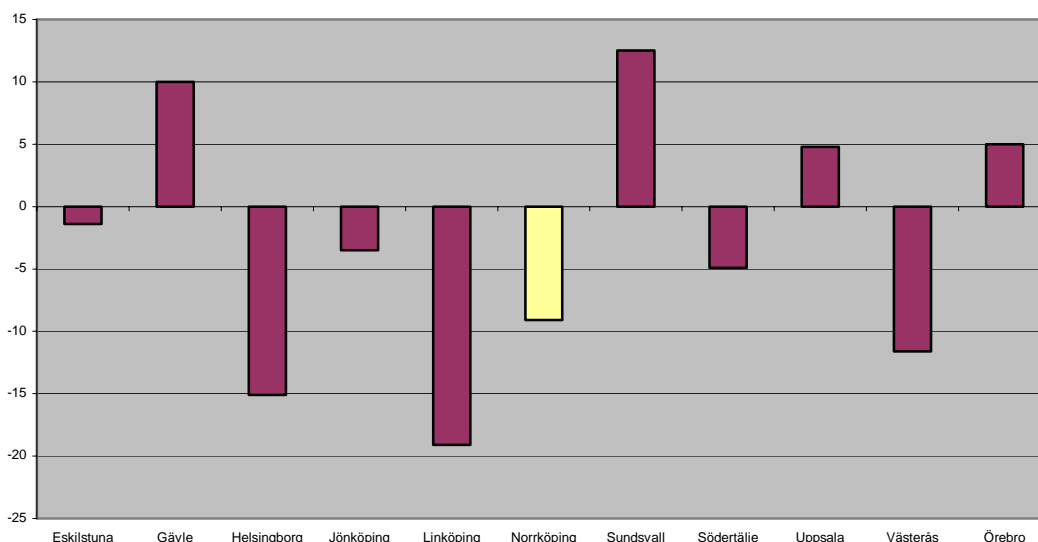

Diagram 20: Skillnad mellan kommunernas nettokostnad och standardkostnad 2008 för äldreomsorgen

Sju av kommunerna har lägre kostnad än standardkostnaden för kommunen. Linköping, Helsingborg, Västerås och Norrköping har lägsta kostnaderna, medan Sundsvall och Gävle har de högsta i kommungruppen.

27. Personalens utbildningsnivå

Uppgifterna kommer från Socialstyrelsens Äldreguide och visar procentandel av undersköterskor och vårdbiträden (och motsvarande) inom särskilt boende och korttidsvård som har vård- och omsorgsutbildning på gymnasienivå, år 2008.

Ydre är här enda östgötakommun bland de 10 bästa med Norrköping på plats 141 med 78 % av personalen utbildad. Ungefär samma resultat förra året (77 %).

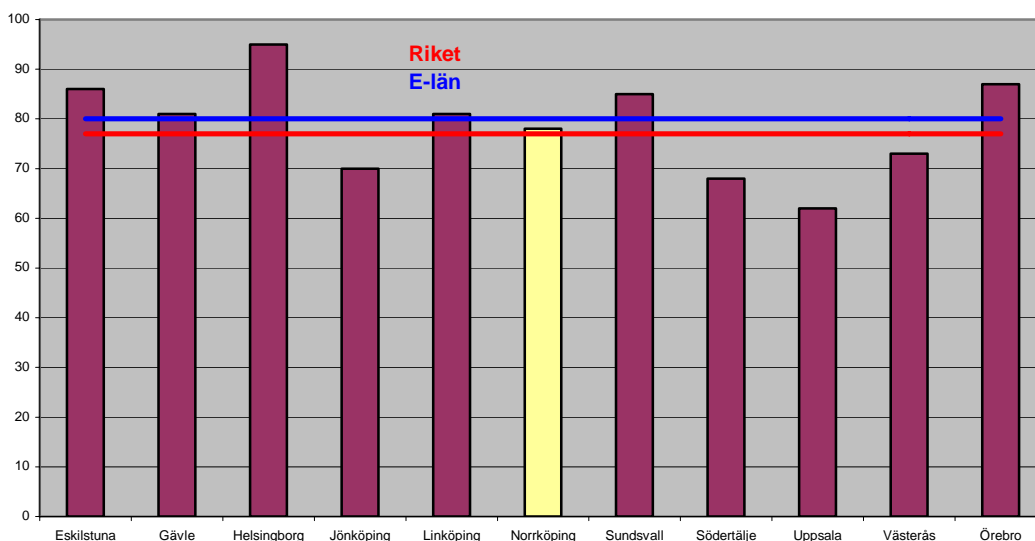

Diagram 21: Andel personal i särskilt boende med utbildning på gymnasienivå 2008

Norrköping har i många år haft en lägre andel utbildad personal än många andra kommuner, men under senare år höjt nivån bl.a. genom internt finansierade

utbildningar av de anställda. Vi finns nu på riksgenomsnittet, men har en bit kvar till länsgenomsnittet och till en del andra kommuner i gruppen.

28. Personal med eftergymnasial vård- och omsorgsutbildning

Samma källa som förra, men avseende utbildning på höge nivå än gymnasiet.

Ingen östgötakommun bland de 10 bästa och Norrköping rankas på 182:a plats.

Samma andel utbildade som förra året, men då ranking 203.

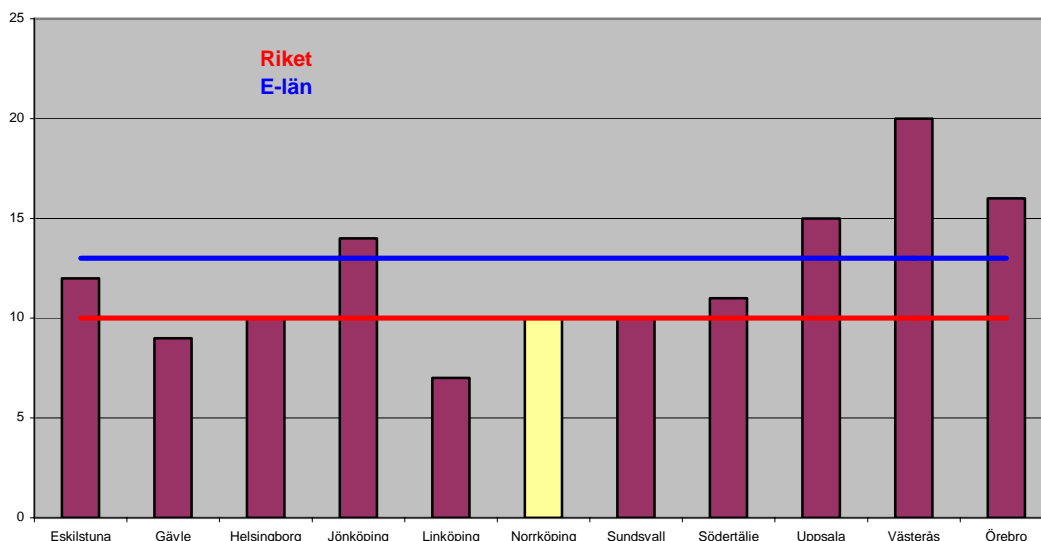

Diagram 22: Andel personal inom särskilt boende med eftergymnasial utbildning 2008

Även här befinner sig Norrköping på riksgenomsnittet, men under länsgenomsnittet och en del andra kommuner i gruppen. Variationerna mellan kommunerna är mindre här än när det gäller gymnasieutbildningen. Västerås, Örebro och Uppsala har upp till 10 procentenheter fler personal med vidareutbildning. Kommunerna Helsingborg, Uppsala och Örebro har i någon omfattning övertagit hemsjukvårdsansvaret från landstinget. Det påverkar dock inte resultatet på denna indikator då den enbart avser personal inom särskilt boende och det förklarar inte heller Västerås höga andel. Det faktum att Norrköping har samma andel utbildade 2009 som 2008 men ändå har förbättrat rankingen, tyder på att det fanns felaktigheter i uppgifter från andra kommuner 2008.

EKONOMISKA RESURSER

I följande avsnitt jämförs de kostnader för äldreomsorgen som är inrapporterade till SCB:s Räkenskapssammandrag 2008.

29. Kostnad för särskilt boende

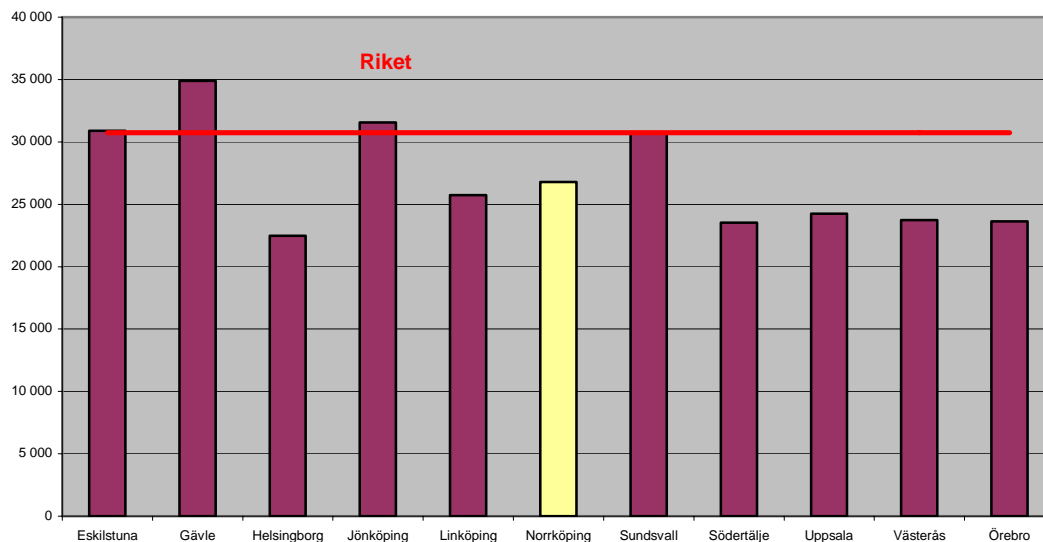

Diagram 23: Kostnad för särskilt boende i kronor per invånare 65 år-w, år 2008

Norrköpings kostnader ligger klart under riksgenomsnittet, liksom för de flesta av de här jämförda kommunerna. Gävles kostnader de enda som tydligt överstiger genomsnittet.

30. Kostnader för ordinärt boende

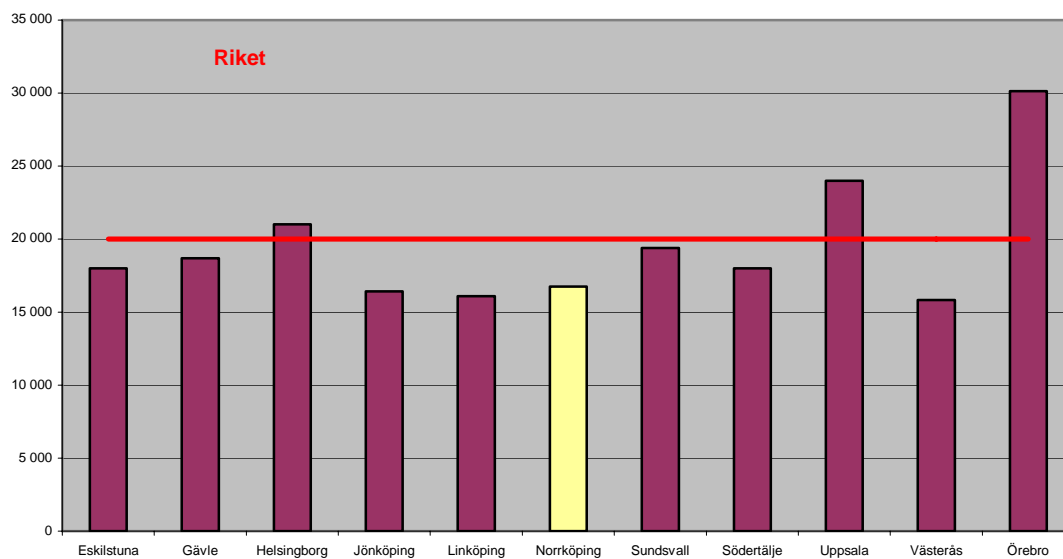

Diagram 24: Kostnad för insatser i ordinärt boende, i kronor per invånare 65 år-w, år 2008

Örebro har betydligt högre kostnader för insatser i det ordinära boendet än övriga kommuner. Även här har de flesta kommuner en kostnadsnivå som understiger riksgenomsnittet.

31. Kostnad per brukare i särskilt boende

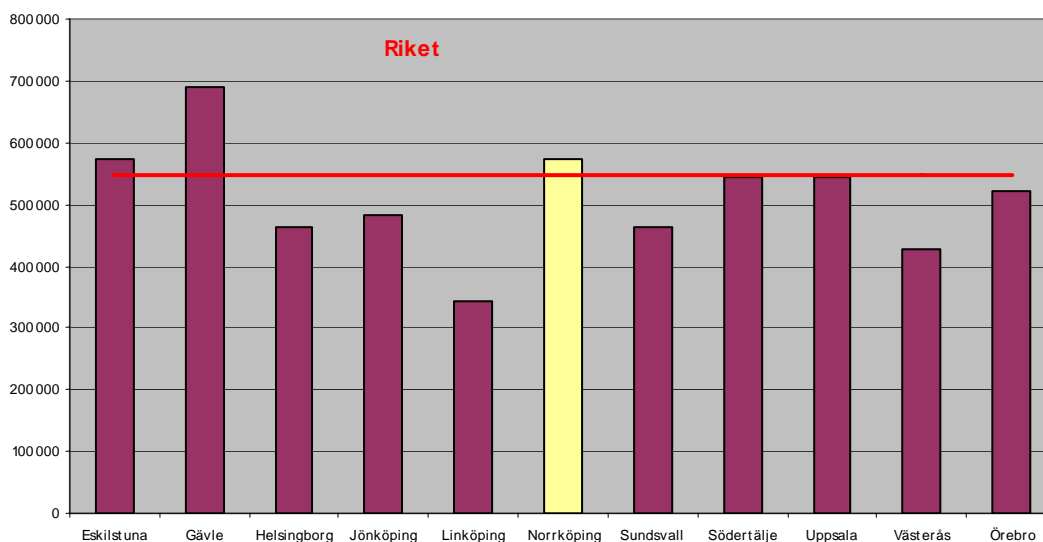

Diagram 25: Kostnad i kronor per person som fick insatser i särskilt boende 2008

Här slår typen av särskilt boende igenom. Norrköping har t.ex. ytterst få särskilda boenden i servicehus, som är en billigare form av särskilt boende, vilket i princip kan jämföras med insatser i ordinärt boende. Linköping, med sin låga kostnad, har ett stort antal servicelägenheter.

32. Kostnad per brukare i ordinärt boende

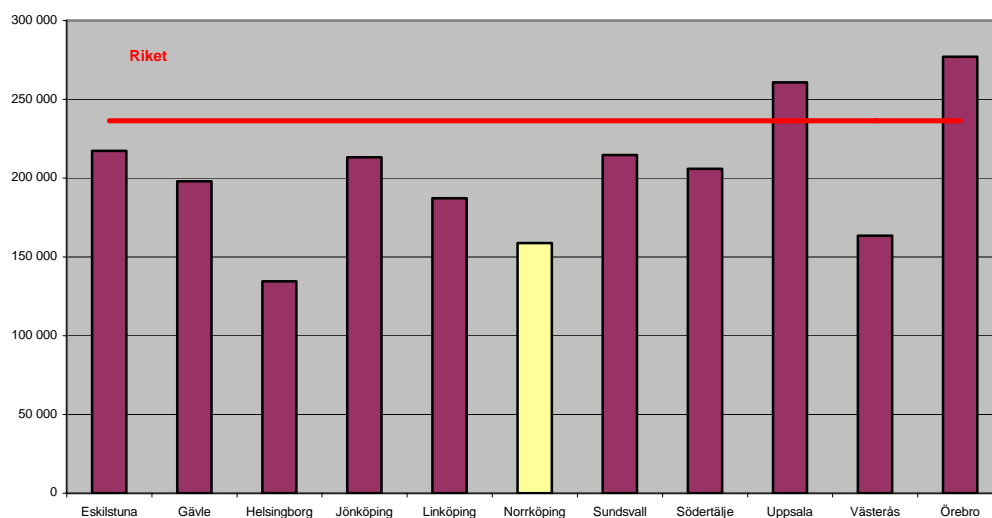

Diagram 26: Kostnad i kronor per person som fick insatser i ordinärt boende 2008

Helsingborg, Norrköping och Västerås har de klart lägsta kostnaderna för ordinärt boende. Endast Uppsala och Örebro har en kostnad som överstiger riksgenomsnittet.

33. Andel personer som bor i särskilt boende

Samma andel som förra året 12 %.

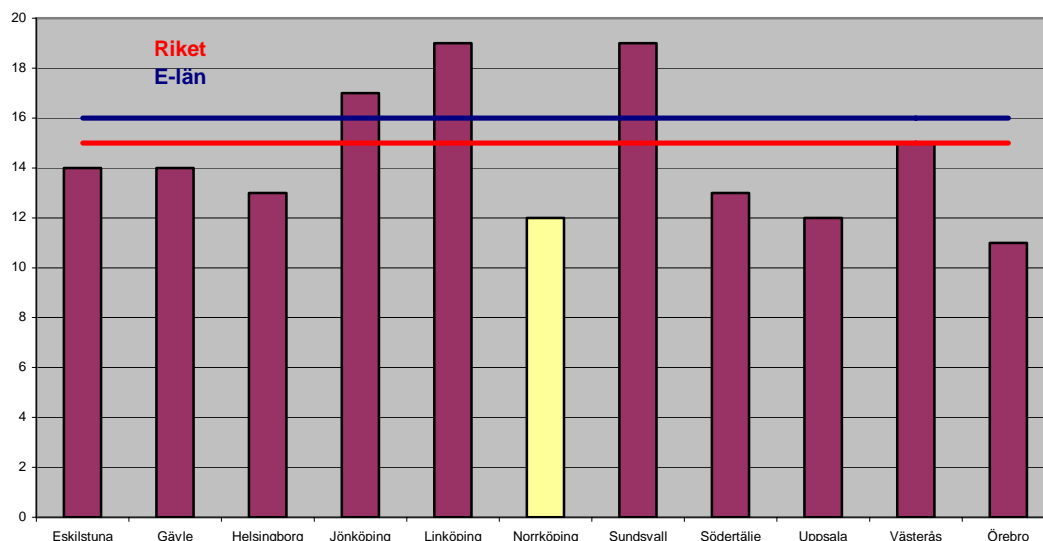

Diagram 27: Andel av befolkningen 80 år-w som bor i särskilt boende år 2008

Örebro och Norrköping har lägst andel i särskilt boende 2008. Det bör observeras att detta var förhållandet innan den senaste, stora utbyggnaden av säbo i Norrköping. I Linköping, Jönköping och Sundsvall finns nästan var 5:e person över 79 år i säbo.

34. Andel personer som har insatser i ordinärt boende

Samma andel som förra året 25 %.

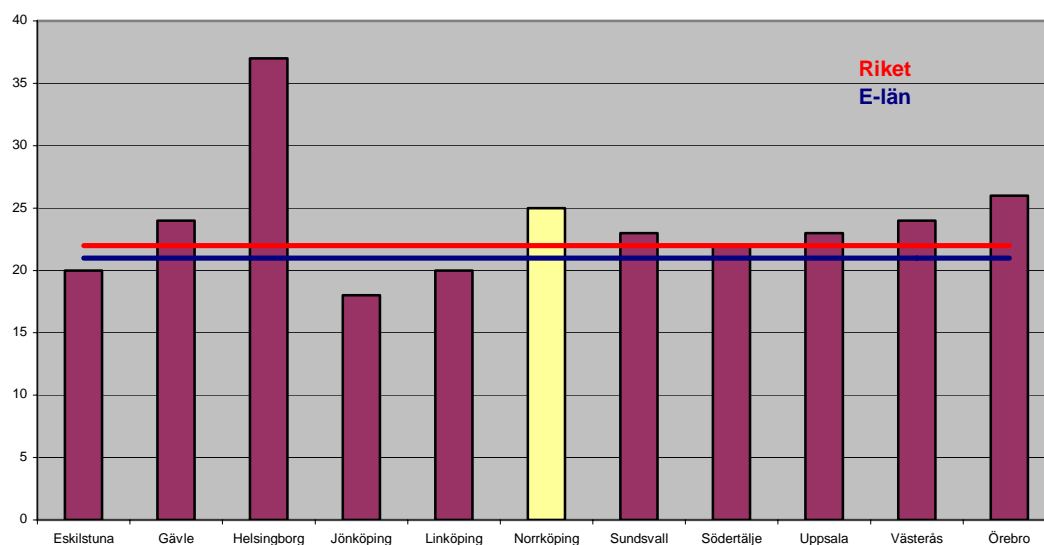

Diagram 28: Andel av befolkningen 80 år-w som har insatser i ordinärt boende år 2008

I Helsingborg har över 35 % av den äldre befolkningen insatser i ordinärt boende, med de flesta andra kommuner ligger mellan 20-25 %.

DE 11 JÄMFÖRDA KOMMUNERNAS INBÖRDES RESULTAT

När resultatet för de 29 indikatorer som alla de jämförda kommunerna har svarat på sammanställts, framträder följande rangordning, med Norrköping som bästa kommun. Det är små skillnader till några av kommunerna, främst mot Jönköping och Eskilstuna.

Södertälje och Uppsala har dock ett klart sämre resultat.

1. Norrköping
2. Jönköping
3. Eskilstuna
4. Västerås
5. Sundsvall
6. Linköping
7. Helsingborg
8. Örebro
9. Gävle
10. Södertälje
11. Uppsala

SAMBANDET MELLAN KOSTNADER OCH KVALITET

Det diskuteras ofta hur sambandet mellan stora resurser (höga kostnader) och hög kvalitet ser ut inom bl.a. äldreomsorgen. I följande diagram visas dels kommunernas avvikelser från det genomsnittliga kvalitetsbetyget bland dessa 11, som Öppna Jämförelser tagit fram och dels varje kommuns avvikelse från den förväntade kostnaden.

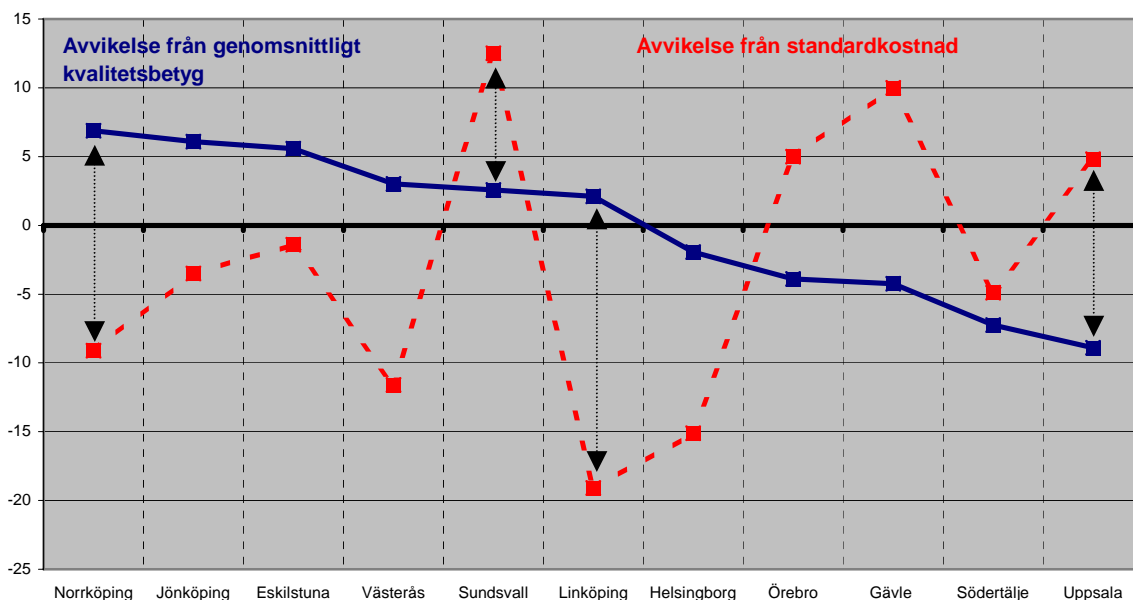

Diagram 29: Rangordning i ÖJ i förhållande till kommungruppens "medelbetyg" och avvikelse från standardkostnad

Diagrammet ovan visar att Norrköping, som har högsta kvalitetsbetyg av kommunerna, också har en låg kostnad för äldreomsorgen. Samma förhållande gäller för bl.a. Linköping, som trots sin låga kostnad visar ett kvalitetsbetyg över genomsnittet bland de 11 jämförda kommunerna. Det rakt motsatta förhållandet gäller för t.ex. Uppsala och Gävle som har höga kostnader, men lågt kvalitetsbetyg.

De stora variationerna mellan standardkostnad och kvalitetsbetyg i den här gruppen av kommuner talar för att det inte finns någon större samverkan mellan kvalitet och resurser – inom rimliga gränser. Det är främst andra orsaker som är viktigare för äldreomsorgens kvalitet.